

הלכות שבת פרק כח

א. כל בית דירה שהוא יוצא מן המדינה אם היה בינו ובין המדינה שבעים אמה ושני שלישי אמה, שהוא צלע בית סאתים המרבעת, או פחות מזה הרי זה מצטרף למדינה, ונחשב ממנה; וכשמודדין לה אלפים אמה לכל רוח, מודדין חוץ מבית דירה זה.

ב. היה בית זה קרוב למדינה בשבעים אמה, ובית שני קרוב לבית ראשון בשבעים אמה, ובית שלישי קרוב לשני בשבעים אמה, וכן עד מהלך כמה ימים הרי הכל כמדינה אחת; וכשמודדין מודדין מחוץ לבית האחרון: והוא שיהיה בית דירה זה, ארבע אמות על ארבע אמות או יתר.

ג. וכן בית הפנסת שיש בו בית דירה לחזנין, ובית עבודה זרה שיש בו בית דירה לכומרין, והאוצרות שיש בהן בית דירה, והגשר והקבר שיש בהן בית דירה, ושלוש מחצות שאין עליהן תקרה ויש בהן ארבע אמות על ארבע אמות, והברגנין, והבית הפנוי ביים, ושתי מחצות שיש עליהן תקרה, והמערה שיש בגין על פיה ויש בה בית דירה כל אלו מצטרפין עמה, אם היו בתוך שבעים אמה ושירים; ומאותו הבית היוצא, רואין כאלו חוט מתוח על פני כל המדינה, ומודדין חוץ לאותו החוט, אלפים אמה.

ד. ואלו, שאין מצטרפין עמה שתי מחצות שאין עליהן תקרה, אף על פי שדרין ביניהן; והגשר והקבר ובית הפנסת ובית עבודה זרה והאוצרות, שאין בהן בית דירה; והבור והשיח והמערה והשובך, ובית שבספינה: כל אלו וכיוצא בהן, אין מצטרפין עמה.

ה. היו שתי עירות זו סמוכה לזו אם יש ביניהן מאה וארבעים ואחת ושליש, כדי שיהיה שבעים אמה ושירים לזו ושבעים אמה ושירים לזו חושבין שתייהן כעיר אחת; ונמצאת כל עיר מהן, מהלכת את כל העיר השניה וחוצה לה אלפים אמה. היו שלושה כפרים משלשין אם יש בין האמצעי ובין כל אחד מן החיצונים, אלפים אמה או פחות מכאן, ובין השנים החיצונים, מאתים שלוש ושמונים פחות שליש, כדי שיהיה בין כל אחד מהן ובין האמצעי כשתראה אותו כאלו הוא ביניהן, מאה אמה וארבעים ואחת ושליש הרי שלשתן כמדינה אחת, ומודדין להם אלפים אמה לכל רוח מחוץ לשלשתן. עיר שהקפה ולבסוף ישבה, מודדין לה מישיבתה; ישבה ולבסוף הקפה, מודדין לה מחומותיה.

ו. עיר שהיתה ארוכה או מרבעת, הואיל ויש לה ארבע זוויות שוות, מניחין אותה כמות שהיא, ומודדין לה אלפים אמה לכל רוח מארבע רוחותיה; היתה עגולה, עושין לה זוויות, ורואין אותה כאלו היא בתוך מרבע, ומודדין חוץ מצלעות אותו מרבע אלפים אמה לכל רוח שנמצא משתכר הזוויות.

ז. וכן אם היתה משלשת, או שיש לה צלעות רבות מרבעין אותה, ואחר כך מודדין חוץ למרבע אלפים אמה לכל רוח; וכשהוא מרבעה, מרבעה כרפוע העולם, כדי שתהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח מרוחות העולם, ומכונת כנגדה. היתה רחבה מצד אחד, וקצרה מצד אחד רואין אותה כאלו היא כלה

רָחֶבֶה. הִיָּתָה עֲשׂוּיָה כְּמִין גַּם, אוֹ שֶׁהִיָּתָה עֲשׂוּיָה כְּקֶשֶׁת אִם יֵשׁ
בֵּין שְׁנֵי רֵאשִׁיָּה, פָּחוֹת מֵאַרְבַּעַת אֲלָפִים אֲמָה מוֹדְדִין לָהּ מִן
הַיָּתֵר, וְרוֹאִין אֶת כָּל הָרֶחֶב שֶׁבֵּין הַיָּתֵר וְהַקֶּשֶׁת כְּאִלוֹ הוּא מְלֵא
בְּתִים; וְאִם הָיָה בֵּין שְׁנֵי רֵאשִׁיָּה, אַרְבַּעַת אֲלָפִים אֵין מוֹדְדִין
לָהּ, אֲלֹא מִן הַקֶּשֶׁת.

ח. עִיר שְׂיוֹשְׁבֶת עַל שְׂפַת הַנַּחַל אִם יֵשׁ לְפָנֶיהָ רֶקֶה רָחֵב אַרְבַּע
אַמּוֹת עַל שְׂפַת הַנַּחַל, כְּדִי שִׁיעֲמָדוּ עָלֶיהָ וַיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בַּנַּחַל
נִמְצָא הַנַּחַל בְּכָלֵל הָעִיר, וּמוֹדְדִין לָהּ אֲלָפִים אֲמָה מִשְׂפַּת הַנַּחַל
הַשְּׂנִיָּה, וַיַּעֲשֶׂה הַנַּחַל כָּלוֹ בְּכָלֵל הַמְּדִינָה, מִפְּנֵי הָרֶקֶה הַבְּנוּיָה
מִצְדוֹ. וְאִם אֵין שָׁם רֶקֶה, אֵין מוֹדְדִין לָהֶן אֲלֹא מִפְּתַח בְּתִיָּהֶן;
וְנִמְצָא הַנַּחַל, נִמְדָּד מִן הָאֲלָפִים שְׁלֵהֶם.

ט. יוֹשְׁבֵי צְרִיפִין, אֵין מוֹדְדִין לָהֶן אֲלֹא מִפְּתַח בְּתִיָּהֶן; וְאִם יֵשׁ
שָׁם שְׁלוֹשׁ חֲצֵרוֹת שְׁלֹשִׁי שְׁנֵי בְּתִים, הַקָּבָעוּ כָּלָם, וּמִרְבַּעִין
אוֹתָהּ וְנוֹתְנִין לָהֶם אֲלָפִים אֲמָה לְכָל רוּחַ, כְּשֶׁאֵר הָעִירוֹת.

י. אֵין מוֹדְדִין אֲלֹא בַּחֲבֵל שְׁלַחַמָּשִׁים אֲמָה, לֹא פָחוֹת וְלֹא יָתֵר;
וּבַחֲבֵל שְׁלֹפְשֶׁתֶן, כְּדִי שְׁלֹא יִמָּשֹׁךְ יוֹתֵר. הַגִּיעַ לְגִיָּא אִם הָיָה
רָחֵבוֹ חֲמִשִּׁים אֲמָה, שִׁיכּוֹל לְהַבְלִיעוֹ בַּחֲבֵל הַמְּדָה מִבְּלִיעוֹ;
וְהוּא שְׂיֵהִיָּה בַּעֲמָקוֹ, פָּחוֹת מֵאַרְבַּעַת אֲלָפִים.

יא. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁהָיָה חוּט הַמִּשְׁקָלֶת יוֹרֵד כְּנֶגְדּוֹ,
שְׂאִי אֲפָשֶׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ; אֲבָל אִם אֵין חוּט הַמִּשְׁקָלֶת יוֹרֵד
כְּנֶגְדּוֹ, אֵינוֹ מִבְּלִיעוֹ, אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה עֲמָקוֹ אֲלָפִים, אוֹ פָּחוֹת
מִכָּאן.

יב. הָיָה גִיָּא מַעְקָם מְקַדָּד וְעוֹלָה, מְקַדָּד וְיוֹרֵד; הָיָה גִיָּא רָחֵב
מִחֲמָשִׁים, שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ הוֹלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל
לְהַבְלִיעוֹ, וּמִבְּלִיעוֹ, וְצוּפָה כְּנֶגְדַּת מְדָתוֹ, וְחוּזָר.

יג. הַגִּיעַ לְכוֹתֵל, אֵין אוֹמְרִים יָקֵב אֶת הַכוֹתֵל; אֲלֹא אוֹמְרִים
רָחֵבוֹ, וְהוֹלֵךְ לוֹ. וְאִם אֲפָשֶׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, מוֹדְדוֹ מְדִידָה יָפָה;
וְאִם הָיָה חוּט הַמִּשְׁקָלֶת יוֹרֵד כְּנֶגְדּוֹ, מוֹדְד רָחֵבוֹ מְדִידָה יָפָה.

יד. הַגִּיעַ לָהֶר אִם הָיָה הֵר הַמִּתְלַקֵּט מִמֶּנּוּ גְבוּהַ עֲשָׂרָה טַפָּחִים
בְּאַרְךָ חֲמֵשׁ אַמּוֹת, מִבְּלִיעוֹ וְחוּזָר לְמְדָתוֹ; וְאִם הָיָה גְבוּהַ
הָרֶבֶה, עַד שְׁתֵּיתִּלְקֵט מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה טַפָּחִים מִתּוֹךְ מִשָּׁךְ אַרְבַּע
אַמּוֹת, אוֹמְדוֹ, וְהוֹלֵךְ לוֹ. אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה
רָחֵבוֹ יָתֵר מִחֲמָשִׁים מְקַדְדוֹ מַעֲט מַעֲט: וְזֶה הוּא שְׂאֲמָרוֹ,
מְקַדְדִין בְּהָרִים.

טו. פִּיצֵד מְקַדְדִין בְּהָרִים אוֹ בְּגִיָּאוֹת שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְהַבְלִיעֵן:
אוֹחֲזִין שְׁנַיִם חֲבֵל שְׁלֹאֲרַבַּע אַמּוֹת, הָעֲלִיּוֹן אוֹחֲזֵת קֶצֶתוֹ כְּנֶגְדַּת
מִרְגְּלוֹתָיו, וְהַתַּחְתּוֹן אוֹחֲזֵת בְּקֶצֶה הַשְּׂנִי כְּנֶגְדַּת לְבוֹ; וְחוּזָר
הָעֲלִיּוֹן לַעֲמֹד בְּמָקוֹם הַתַּחְתּוֹן, וְהַתַּחְתּוֹן יוֹרֵד וּמִרְחִיק מִמֶּנּוּ
מִדַּת הַחֲבֵל; וְכֵן מִתְגַּלְגָּלִים וְהוֹלְכִין, עַד שֶׁמוֹדְדִין אֶת כָּלוֹ.
וּכְשִׁילֵךְ הַמוֹדֵד לְהַבְלִיעַ אֶת הָהֵר אוֹ הַגִּיָּא, לֹא יֵצֵא חוּץ לַתְּחוּם
שְׁלֹא יֵרָאוּ אוֹתוֹ הָעוֹבְרִים, וַיֹּאמְרוּ מִדַּת תְּחוּמִין בָּאָה לְכָאן.

טז. אֵין סוּמְכִין אֲלֹא עַל מְדִידַת אָדָם מְמַחָה, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ
מִדַּת הַקֶּרָקַע. הָיוּ לָנוּ תְּחוּמֵי שַׁבַּת מְחֻזְקִין, וּבֹא מְמַחָה וּמְדָד,
רְבֵה בַּתְּחוּם מֶהֵן, וּמַעֲט בַּתְּחוּם שׁוֹמְעִין לוֹ בַּתְּחוּם שְׂרָבָה;
וְכֵן אִם בָּאוּ שְׁנַיִם מְמַחִין, וּמְדָדוֹ הַתְּחוּם, אֶחָד רְבֵה, וְאֶחָד

מַעַט שׁוֹמְעִין לַמֶּרְבָּה: וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִרְבֶּה, יִתֵּר מִמֵּדֶת אֶלְכֶסוֹנָה
שְׁלַעִיר.

יז. פִּיצָד: בָּעֵת שִׁירְבָה זֶה נֹאמַר שְׁמָא הָרֹאשׁוֹן מִקֶּרֶן אֶלְכֶסוֹן
שְׁלַעִיר מִדֶּד הָאֲלָפִים, וּלְפִיכָךְ מַעַט מִדָּתוֹ, וְנִמְצָא צָלַע הַתַּחֲנוּם
בֵּינוּ וּבֵין הַמְּדִינָה, פָּחוֹת מֵאֲלָפִים; וְזֶה הָאַחֲרוֹן, מִדֶּד אֲלָפִים
מִצָּלַע הַמְּדִינָה: וְאֵין מַחֲזִיקִין עַל הָרֹאשׁוֹן, שְׁטָעָה בִּיתֵר עַל
זֶה. לְפִיכָךְ אִם רַבָּה זֶה הָאַחֲרוֹן יִתֵּר עַל הָרֹאשׁוֹן, אֶפְלוּ בַחֲמִשׁ
מֵאוֹת וּשְׁמוֹנִים בְּקֶרוֹב שׁוֹמְעִין לוֹ; בִּיתֵר עַל זֶה, אֵין שׁוֹמְעִין
לוֹ.

יח. אֶפְלוּ עֶבֶד, אֶפְלוּ שְׁפָחָה נְאֻמָּנִין לוֹמַר עַד כָּאן תַּחֲנוּם
הַשָּׁבֶת; וְנֹאמֵן הַגָּדוֹל לוֹמַר, זָכוֹר אֲנִי שְׁעַד כָּאן הָיִינוּ בָּאִים
בַּשָּׁבֶת כְּשֶׁהָיִיתִי קָטָן, וְסוֹמְכִין עַל יְעֻדוֹתוֹ בְּדָבָר זֶה: שְׁלֹא
אָמְרוּ חֲכָמִים בְּדָבָר לְהַחֲמִיר אֲלֵא לְהַקֵּל, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁעוֹר אֲלָפִים
מִדְּבָרֵיהֶם.